

TAGAJÁNLÁSOK

1903-BAN.

KÉZIRAT GYANÁNT

AZ AKADÉMIA BELSŐ HASZNÁLATÁRA.

BUDAPEST,

HORNÝÁNSZKY VIKTOR CS. ÉS KIR. UDVARI KÖNYVNYOMDÁJA

1903.

TAGAJÁNLÁSOK

1903-ban.

AZ I. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA.

RENDES TAGNAK:

BAKSAY SÁNDOR levelező tagot rendes tagul ajánlja Beöthy Zsolt r. t. A M. Tud. Akadémia I-ső osztályának széptudományi, vagyis B) alosztályába szerencsém van *rendes* tagnak ajánlani **Baksay Sándor** levelező tagot. Baksay Sándort Akadémiánk ezelőtt tizenkilencz évvel, 1884-ben, választotta levelező tagjává. Lucanus *Pharsaliá*-jának megkoszorúzott fordításáért. Azóta ép olyan buzgó, mint értékes munkásságot fejtett ki s irodalmunknak egyik oszloposává izmosodott. Prózai elbeszélései (*Gyalogösvény, Szederindák, Dáma*) korunk legjava terméséhez tartoznak. A magyar vidéki életnek és alakjainak hű és szeretettel teljes megfigyelése, felfogásának és érzésének nemes és tiszta épsége, humorának derűs sugárzása tüntetik ki; de különösen előadása módjának, nyelvének töröl metszett, egészséges színében igaz, gazdag és kedves magyarsága. Annak az elbeszélő iskolának folytatója és tovább fejlesztője, a melyet Fáy András és Kisfaludy Károly alapítottak: magyar, nemes, humoros. A classikai költészethez sem lett hűtelen s 1901-ben ajándékozta meg irodalmunkat Homér *Iliász*-ának fordításával. Vita tárgya lehet, hogy helyesen választotta-e a Toldi-verset; hogy a naiv hangot nem idomította-e kelletén túl a mi sajátos izlésünkhöz: de arra nézve nem lehet kétség, hogy költői erővel és költői sikerrel végezte dolgát. Arany *Aristophanes*-fordítása mellett a classikai költészet nagyobb alkotásai közül csak a Baksay Homérja alkalmas és hivatott rá, hogy mivel közönségünk kedves olvasmányává legyen. Hogy milyen korszakos jelentőségű irodalmi tény ez: alig lesz irodalmi műveltségű ember, a ki ne érezze és értse.

AZ I. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA.

LEVELEZŐ TAGNAK.

BALASSA JÓZSEF gymnasiumi tanárt újra bátorkodik *levelező* tagnak ajánlani **Simonyi Zsigmond** rendes tag. Ez ajánlást az I. osztály már többször magáévé tette, de az Akadémia nem szentesítette még. Az osztályt Balassa József ajánlására az indította, hogy már húsz év óta fáradhatatlan és sikeres tudományos működést fejt ki. A nyelvtudománynak egy egész nagyfontosságú ágát, az általános hangtant (phonetikát) ő honosította meg nálunk, s ő volt az első, ki a magyar nyelvjárástannal rendszeresen foglalkozott, neki köszönjük nyelvjárásaink első kielégítő jellemzését és osztályozását. Phonetikája s a nyelvjárásokról szóló munkája megírásával az Akadémia bizta meg; történeti hangtanát pedig Lukács Krisztina-jutalommal tüntette ki, s mind a három munka Akadémiánk kiadásában jelent meg. Azonkívül számos kisebb értekezést írt a M. Nyelvőrbe, a Nyelvtudományi Közleményekbe s más folyóiratokba. Ezek közül legbecsesebbek: a magyar nyelvjárások keletkezéséről szóló (az Ethnographiában), a szlavóniai nyelvjárásról s az ottani magyarságról (a Bp. Szemlében és a M. Nyelvőrben) és a gyermeknyelvről szóló (a Nyelvtud. Közleményekben). Legújabbban a Mondolat s a Tövissek és virágok mintaserű kiadását köszönjük neki. — Balassa József rég tagja az Akadémia Nyelvtudományi bizottságának, és kétségtelen, hogy szakértelmével és buzgalmával mint levelező tag is hasznos szolgálatokat tehet Akadémiánknak.

Dr. ERŐDI BÉLA orientalistát *levelező* tagnak ajánlja Vám-béry Ármín t. tag. Dr. Erődi Bélát levelező tagnak ajánlom. Ő 1867-től kezdve, mint egyetemi hallgató, tölem tanulta a török és perzsa nyelvet s ezek gyakorlati elsajátítása végett 1868-ban Törökországba utazott, a honnan 1870-ben tért vissza s megint látogatta török és perzsa nyelvi előadásaimat s egyetemi tanulmányainak bevégezése után a török nyelvből mint fő- és a perzsa nyelvből mint melléktárgyból kiállott vizsgálat alapján summa cum laude fokozattal bölesészettudorrá avattatott. Doctori dissertatiókép ismertette *Fuzuli* török költőnek *Leila* és *Medsnun* című költői beszélyét. Az azerbeidsani dialectusban írott költeménynek interpretatiója és bő forrásai szemelvényekkel való ellátása Erődinek a török nyelvben való alapos jártasságáról és műfordítói ügyességéről is tanúskodik. Erődi már Törökországban való tartózkodása alatt kezdett fordítani a török és perzsa költészetből s azóta a keleti költészetnek számos remekait ültette át magyar nyelvre. Fordításai részint önállóan jelentek meg, de legtöbbet közöltek belőlük a magyar folyóiratok. Lefordította *Osmer*

Chejjam Rebajatját (négyeseit), mely Keleti gyöngyök czimen 1871-ben jelent meg. Ezzel a fordító megelőzte a német irodalmat is; mert Chejjam németül csak néhány évvel később látott napvilágot. Nemsokára utána adott *Hafiz* költeményeiből két kötetkét. Majd belefogott *Firduszi Sahnáméjának* fordításába, alexandrinusokban. E nagy eposnak fordításából már 1872-ben adott szemelvényeket. 1873-ban már készen volt *Zai* és *Rudabe* epizódja, melyet a Petöfi-Társaságban olvasott fel. Ugyanebben az évben olvasta fel *Szohráb* történetét. Azóta közel egyharmadát lefordította s gyakrabban közölt belőle nagyobb mutatványokat. *Zohák* történetét Szász Károly a Kisfaludy-Társaságban is felolvasta. *Feridun* története megjelent az Erdélyi Múzeum-egylet évkönyvében. Firduszi nagy művének fordítása közben talált időt *Szádi* műveinek fordítására is. *Gulisztánját* 1889-ben adta ki; *Bosztánjának* fordítása is javarészen készen áll. Mutatványok ebből is láttak már napvilágot a lapokban, folyóiratokban. Fordított ezenkívül *Dzsámiból* is. A török költészet ismertetésére számtalan essayt írt. Ismertette a török színészetet, melyre először hívta fel a nyugat figyelmét. Ő előtte a bölesőjében levő török színészettel senki sem foglalkozott. Ismertette bő műfordítási szemelvényekkel *Fazli* költőnek *Gül ü Bülbül* című költői beszélyét (Beöthy Zsolt Életképek című folyóiratában), továbbá *Fuzlinak Beng u Bade* (Hasis és Bor) című beszélyét. Sokat fordított Báki költőnek dalaiból. Megjelent remek fordításban *Bákinak Szulejman szultán halálára* írott elégiája (Olesó könyvtár: A Balkán népek költészetéből). Ismertette *Nefti* satirikust, műveiből számos fordítással. Rövid tanulmányt adott a *török költészet fénykoráról* (a XVI. században). Még számtalan más tárgyú török irodalomtörténeti tanulmánya jelent meg, különösen a 70-es évek folyóirataiban. Figyelmet érdemlő nyelvészeti munka *Gyakorlati török nyelvtana*, mely önálló tanulmány alapján gyakorlati módszerrel tanítja meg az ozmanok nyelvét. E munkának sok része van abban, hogy a török nyelvnek tanulása hazánkban oly nagy lendületet vett. Erődi az új-görög nyelvet is bírja s ezen irodalom köréből vett műfordításaival is nagy érdemeket szerzett költészetünkben. Fordított sokat az új-görög népköltészetből és megismertette velünk *Christopulosznak* (az új-görög Anakreonnak) szép költeményeit (L. Olvasó könyvtár: A Balkán népek költészetéből). A bolgárok népköltészetét szintén az eredetiből vett számtalan műfordításaival tette irodalmunkban ismertté. Itt Erődinek csak nyelvészeti és műfordítói munkássága ismertetésére szorítkozom. De számottevő munkásságot fejtett ő ki a földrajzi és utazási irodalom körében is, melyből csak legújabbán megjelent három főművét akarom kiemelni, melyek: *Utazásom Szicília és Málta szigetén, a Fáraók országában és A Szentföldön*. A két utóbbi Kelet ismertetésére becses forrásul használható.

FRECSKAY JÁNOS-t, a m. kir. szabadalmi hivatal segédhivatalának főigazgatóját, a M. T. Akadémia Nyelvtudományi bizottságának segédtagját az I. osztály A) alosztályába levelező tagnak ajánlja **Ponori Thewrewk Emil** rendes tag. Frecskay János majdnem három évtizeddel ezelőtt kezdte gyűjteni a technologia magyar műkifejezéseit, a melyeket az 1877—80-ban megjelent *Találományok Könyve* négy kötetében alkalmazott. Már e munkája is figyelmet keltett találó műszavaival, de még inkább az 1882-ben megindult *Mesterségek Könyvtára*; ebben a tárgyalt mesterségek minden részletére kiterjeszkedve, az eszközök, szerszámok, fogások, műtételek megnevezésére magyar észjárás szülte szavakat használt, a melyek azután szótárainkba is belekerültek. Ezen hasznos munkásságára való tekintettel a M. T. Akadémia 1882-ben megválasztotta a Nyelvtudományi bizottság segédtagjává. Időközben fölkutatta a M. N. Múzeumban és a budapesti egyetemi könyvtárban őrzött több ezerre rúgó czéhszabályokat és kijegyezte belőle a mesterszavakat, s ezeket a M. Nyelvörben tette közzé. A nyelvművelés terén hivatottsággal és sikeresen kifejtett munkássága alapján a M. T. Akadémia megbízta a *Mesterségek Szótára*-nak megírásával. Ebből eddig már több füzet jelent meg. Az elbeszélő alak, melyben az egyes mesterségeket elénk adja, közérthetőkké teszi az általa használt mesterszókat, melyek a magyar nyelv szellemének megfelelnek s nyelvünket egy ideig műveletlenül maradt téren tetemesen gazdagítják. — Mindezek alapján Frecskay János-t, a kit az I-ső osztály egy ízben már megválasztásra ajánlott a nagygyűlésnek, s a ki hasznos munkásságával érdemessé tette magát a kitüntetésre, ajánlom az üresedésben levő levelező tag-sági helyek egyikére.

Dr. KÉGL SÁNDOR egyetemi magántanárt levelező tagnak ajánlja **Vámbéry Ármin** tisztt. tag. Alulírt dr. Kégl Sándor urat, ki évek óta a perzsa nyelvet és irodalmat sajátos tanulmányai tárgyává tette, és ki e téren előnyösen működik, levelező tagnak ajánlom. Dolgozatai a következők: Tanulmányok az újabbbkori perzsa irodalom történetéből. Budapest, 1892. (*Értekezések a nyelv és széptud. köréből* XV. 11. sz.) Teherani emlékek, *Magyar Szalon* 1890. Utazásom Persiába, *Vasárnapi Ujság* 1900. Egy perzsa király háreme, *Edud Eddaulet herczeg följegyzései nyomán, Budapesti Szemle* 1891. Kelet szociálistái. *Magyar Szalon* 1893. Politikai irányelvek keleten nyolczszáz évvel ezelőtt, *Budapesti Szemle* 1892. Amárat és a hindusztáni dráma. *Egyet. Phil. Közlöny* 1894. Egy új Dsatáka gyűjtemény, *Budapesti Szemle* 1893. Előkelő perzsa nők a háremben és az íróasztalnál. *Egyéktértés* 1892. Naszreddin sah úti naplója 1889-ből. *Budapesti Szemle* 1895. A *Pallas Nagy Lexikonában*: A közép- és kelet-ázsiai nyelvek és irodalmak czím alá tartozó czikkeket írta. Šeibāni ein moderner persischer Dichter des Pessimismus. *Wiener*

Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes 1892. Zur Geschichte der persischen Litteratur des XIX. Jahrhunderts. *Zeitschrift der deutschen Morgenländischen Gesellschaft* 1893. Šájek ein Satyriker des Vagabundenlebens in Irán, *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes* 1893. Mohammed Hibelrúdi's Gami'ul tamtil, die erste neupersische Sprichwörtersammlung. *Zeitschrift der deutschen Morgenländischen Gesellschaft* 1894. Die Memoiren eines Prinzen von Persien, *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes* 1895. Riza Kuli Xán als Dichter, *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes* 1897. Az újabb angol irodalom története, *Budapesti Szemle* 1898. Visál und seine Söhne, *Wiener Zeitschrift* 1898.

Dr. SEBESTYÉN GYULÁ-t, a M. N. Múzeum Széchenyi orsz. könyvtára kézirattárának örét, a M. Néprajzi Társ. főtítkárá, az „Ethnographia“ folyóirat egyik szerkesztőjét, a M. T. Akadémia nyelvtudományi és irodalomtörténeti bizottságának segédtagját az A) alosztályba tisztelettel ajánlja *levelező* tagnak **Munkácsi Bernát** 1. tag. — Sebestyén Gyula dr. több mint egy évtized óta rendkívül termékeny s eredményekben gazdag munkásságot fejt ki a magyar nép, faj, nyelv és szellemi élet régibb korszakainak történeti búvárlatában. Csak nemrégiben jelent meg a Kisfaludy-Társaság kiadásában *Regös Énekek* című műve, mely *A Regösök* című kiegészítő kötetével együtt a maga nemében mintaszerű alkotás s díszére válnék bármely külföldi nemzet tudományos irodalmának is. Hét vármegye területén 179 községben figyelte meg az érdeemes szerző a regölést s míg a közölt énekek hű phonetikai följegyzésükkel, tartalmukkal, valamint bő tárgyi és nyelvi magyarázataikkal a magyar népköltés egyik legbecsesebb gyűjteményét alkotják, a hozzájuk fűződő fejtegetések, különösen pedig a regösök történeti emlékeire s a regölés összehasonlító és történeti néprajzára vonatkozók, eddigelé nem sejtett, kiváló jelentőségét igazolják e tárgynak. Nagybecsű munka Sebestyénnek *A magyar honfoglalás mondái* című, jelenleg sajtó alatt levő két kötetes műve is, melyet bírálói (Szilády Áron, Beöthy Zsolt és Zichy Antal) a Kisfaludy-Társaság millenniumi díjával való kitüntetésre érdemesítették. E két főmunka egyes részleteinek bővebb kifejtései, illetve előmunkálatai a következő tanulmányok: *Adalékok a középkori énekmondók történetéhez* (Phil. Közl. és Irod. tört. Közl. 1891), *A széckelyk neve és eredete* (Ethnogr. VIII.), *Avarok-e a mai széckelyk* (u. o. IX.), *Az avar-széckely kapcsolat emlékei* (u. o. X.), *A hunn-avar-magyar kapcsolat mondái* (bemutatva az 1900-iki folklore-congressuson), *Az avar-széckely kapcsolat pere* (Erdélyi Múzeum, 1899), *A magyar varázsdob* (Ethnogr. XI.) és *Gyászmagyarok* (u. o.). Az utóbbi értekezésében Sebestyén tüzetes szövegkritikai vizsgálat alapján azt mutatja ki, hogy a „gyászmagyar“ nevezet helytelen olvasáson s félreértésen alapul, s hogy a régibb kútfők illető helyén tulajdonképp. „gyákról“, vagyis „énekes

diákról“ történik említés. Hasonló eredményű az az értekezése, melyben mythologiai irodalmunk egyik gyakran emlegetett alakjáról, *Damasek Istenről* mutatja ki (Ethnogr. VII.), hogy szintén hibás olvasásból keletkezett tévedés. Legrégibb magyar nyelvemléküinkre vonatkoznak *A Halotti beszéd szerzője és kora* (Nyelvtud. Közl. XXVIII.) és *A Pray-codex kora* (M. Könyvszemle, 1898) cz. dolgozatai. A hazai classica-philologia körébe vág az *Egy ismeretlen Homer-fordítóról* szóló értekezése (Phil. Közl. 1890). Ezeken kívül számos kisebb ismertető és fejtegető közleménye jelent meg különösen az Ethnographia, Irodalomtörténeti Közlemények, M. Nyelvőr, Századok, M. Könyvszemle s Philologiai Közlöny folyóiratokban, továbbá a Beöthy-féle Képes Irodalomtörténetben. Figyelmet érdemlő egy nagyobb történeti műve is, mely arra a kérdésre igyekszik feleletet adni, hogy *Ki volt Anonymus?* Különösen alkalomszerű ez időben *Rovás és rovásírás* cz. tanulmánya, melyben kimutatja a „barázdoló írás“ (bustrophedon), úgyszintén a jobbról-balra irányuló írásrendszerek eredetét. Ennek kapcsán 5 kritikai kiadásban közlést szerez összes idevonatkozó emlékeinket, köztük a hamburgi városi könyvtárban fölfedezett Telegdy-féle 1598-iki rudimentát is, mely a rovásírásnak eddigelé ismert legfontosabb s részben teljesen ismeretlen emléke. Mind e munkáiban Sebestyén széleskörű tudást, éles megfigyelő tehetséget s mélyreható kritikai érzéket igazol, mely képességekhez szerencsésen csatlakozik írói ügyessége s nyelvének tősgyökeres magyarsága. Csaknem valamennyi munkájában föltűnő alapos tájékozottsága régi okleveleink s történeti kútfőink magyar szóanyagában, minélfogva művei sok okulást nyújtanak a magyar nyelvtudomány szakszerű művelőjének is. Ezen érdemei alapján választotta meg Sebestyén Gyulát Nyelvtudományi bizottságunk 1898-ban s az Irodalomtörténeti bizottság 1896-ban segédtagjává s midőn ezúttal szerencsém van öt levelező tagul ajánlani, lelkiismerettel tehetem azt abban a meggyőződésben, hogy ez az elismerés Sebestyént eddigi munkássága után méltán megilleti.

THÚRY JÓZSEF főgymnasiumi tanárt *levelező* tagnak ajánlja gr. Kuun Géza r. tag. A M. Tud. Akadémia főttkára f. évi január 20-án kelt körlevelének megfelelőleg van szerencsém Thúry József kis-kún-halasi ev. ref. főgymnasiumi tanárt az alább megírandók alapján a M. Tudományos Akadémia I. osztályának A) nyelvtudományi alosztályában megüresedett három levelező tagsági helyek egyikébe megválasztásra tiszteletteljesen ajánlani. Thúry Józsefnek három irányú, ú. m. nyelvészeti, történelmi és irodalomtörténeti dolgozataiból elegendőnek tartom a következő főbb munkái fölemlítését ez ajánlatban: 1. *A kasztamuni-i török nyelvjárás* (Érték. a nyelv- és szépt. köréből, 1885). 2. *Pecsevi viszonya a magyar történetíráshoz* (Századok 1892. évfolyam). 3. *A Zrinyiász* (Irodalomtört. Közlemények 1894. évf. és önállóan is). 4. *A magyarok eredete, őshazája és vándor-*

lása (Századok 1896. évf. s önállóan is). 5. *A székelyek eredete* (Erdélyi Múzeum 1898. évfolyam és önállóan is). 6. *Török történetírók* I. és II. kötet 1893. és 1896. az Akadémia megbízásából és kiadásában). Említhető még — mint immár köztudomású dolog — Thúry Józsefnek febr. 3-án tartott akadémiai felolvasása is a *Behzet-ül-Lugat cz. csagataj szótárról*. Az itt felsorolt munkák mindegyike valódi vívmánya és nyeresége a magyar tudománynak. A felhozottak alapján Thúry Józsefnek a M. Tudom. Akadémia I. osztályában levelező taggá való megválasztását a legmelegebben ajánlom. — **UGYANÖT** ajánlja **Vámbéry Ármin** t. tag. Thúry Józsefet, a török-tatár nyelvek alapos ismerőjét és az oszman classikai irodalmi termények jeles fordítóját az Akadémia I. osztályába levelező tagnak ajánlom. A nagy tudás, a melyet Thúry *Szaadeddin* és *Kemalpasazáde* remekírók fordításában és a *Behzet-ül-Lugat* csagataj szótár méltatásában mutatott, elég arra, hogy őt az európai turkológok jelesei közé számítsuk. Thúry azonban nemcsak nyelvész, hanem igen derék történetkutató is, a miről őstörténetünk mezején való kutatásai, nemkülönben a *Székelyek eredetéről* írt tanulmánya fényes tanúságot tesz. Ha végül megemlítem, hogy Thúry a *Zrinyiászhoz* írt jegyzeteivel a magyar irodalmi történetnek is lényeges szolgálatot tett. úgy eléggé bemutatam őt oly tudósnak, ki az akadémiai tagságra már régóta érdemesnek bizonyult. — **UGYANÖT** ajánlja **Kúnos Ignác**z I. t. Thúry József már régóta művelője a törökségnek és azoknak a tudományágaknak, melyek a török nyelvek ismeretével kapcsolatosak. Kutatásai nemcsak a nyelvészet, hanem az irodalom és történet területeire is kiterjednek és idevágó dolgozatai nem egy érdekes adalékkal gyarapították e téren eddigelé nagyon is hézagos ismereteinket. A török történetírókat nemcsak lefordította, hanem becses tárgyi és nyelvi magyarázatokkal is ellátta. Irodalmi tanulmányai a *Zrinyiászról* és *Szilágyi és Hajmási históriájáról* számot tevő kutatásoknak bizonyultak. Nyelvtudományi munkálatai közül a *Kasztamuni nyelvjárásról* írt tanulmányát említem meg, mely a török dialektológiának egyik nélkülözhetetlen forrásműve lett. Még fontosabb forrásmunkának ígérkezik az a készülöben levő munkája, mely a csagataj nyelvnek eddigelé még ismeretlen anyagát, a *Behzet-ül-lugat* nevű szótárt aknázza ki és teszi a tudomány számára hozzáférhetővé. Becses anyagot hordott össze azokban az érdekes dolgozatokban, melyek a magyarok eredetére, őshazájára és vándorlására vonatkoznak és a melyek a magyaroknak szavarti-aszfali neve körül támadt kérdések megvilágítására vonatkoznak. Érdemes munkássága alapján a M. T. Akadémia nyelvtudományi alosztályába levelező tagnak ajánlom.

AZ I. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA.

Dr. DÉZSI LAJOS egyetemi magántanárt ajánlja Szilády Áron rendes tag. Dr. Dézsi Lajos egyetemi magántanárt, hivatkozva azokra, a miket az 1901. évi tagajánlás alkalmával, készülségéről s munkásságáról felsoroltam: újból melegen ajánlom az Akadémia I. B) alosztályába levelező tagnak.

Dr. HARASZTI GYULA egyetemi tanárt, a francia irodalomtörténet jeles művelőjét, az I. osztály B) alosztályába levelező tagul ajánlja **Heinrich Gusztáv** rendes tag. Haraszi egy negyedszázad óta működik ernyedetlen buzgalommal és folyton fokozódó sikerrel a tudományos irodalom terén. Első dolgozatai a magyar irodalomtörténet körébe vágnak; legbecsesebbek: *„Költészetünk új népies iránya“* (1878) és Csokonairól írt terjedelmes könyve (1880). De írt beható tanulmányokat Arany Jánosról is, valamint kiváló külföldi írókról, így Tennysonról, Echegeyayról, Daudetről stb. Vagy másfél évtizede a legnagyobb buzgalommal a francia irodalom történetével foglalkozik s itt több igen becses munkát tud fölmutatni. Ilyenek: *„A francia költészet ismertetése“* (1886), *„A naturalista regény“* (1886, a M. T. Akadémia kiadása), *„André Chénier költészete“* (1890, szintén a M. T. Akadémia kiadása, megjelent 1892. francziául is Párisban, Hachette kiadásában), *„Molière élete és művei“* (két kötet, 1897, a Kisfaludy-társaság kiadása). Lefordította a M. T. Akadémia könyvkiadó vállalatára számára Faguet könyvét a XVIII. századi irodalomról (1898) és most ugyane vállalat számára ír önálló munkát a francia dráma és színház történeti fejlődéséről: *„Corneilletől Rostandig“*. Ezeken felül számos essayt és szépirodalmi művet fordított francziából, olaszból, spanyolból és angolból és írt nagy számmal kisebb tanulmányokat és bírálatokat. Haraszi dolgozatait a tárgynak a forrásokon alapuló kitünő ismerete, széleskörű általános irodalomtörténeti és aesthetikai készülség, helyes és finom ítélet, minden tudományos alaposság mellett vonzó előadás jellemzik. Írói fejlődésének biztató jele, hogy utolsó nagyobb könyve, jeles Molière-műve, egyszerűs mind tartalom, fölfogás és előadás tekintetében legsikerültebb munkája, mely bátran állítható a legjelesebb francia és német Molière-monographiák mellé, melyekkel szemben szerző tudományos önállóságát meg tudta óvni. Sokoldalú műveltségétől, fáradhatatlan buzgalmtól, egészséges aesthetikai irányától még sok becses gyümölcsöt várhat az Akadémia, melyben a francia philológiának rendkívül fontos köre ez idő szerint minden képviselő nélkül szűkölködik. Megválasztása reá nézve egy negyedszázados érdemes munkásság méltó elismerése lesz, a M. T. Akadémia pedig buzgó és igen hasznos munkást nyer benne.

KÜLSŐ TAGNAK:

CROISET ALFRÉD-et, az Institut de France rendes tagját, a párisi egyetemen a görög irodalom tanárát és a bölcészeti karnak több év óta dékánját *külső* tagnak ajánlja **Hegedűs István** l. t. — Croiset született Párisban 1844-ben. Húsz éves korában az École normale supérieure növendéke lett, előbb lyceumi, majd Montpellierben egyetemi tanár lett, a honnan Párisba hívták és a hírneves Egger örökébe lépett. 1886 óta tagja az Institut-nek. A franczia tudós világ az alticistre melléknévvel tisztelte meg és méltán. Különösen két műve vívta ki számára e címet. *La poésie de Pindare et les lois du lyrisme grec* (1880), melyben a XIX. század folyamán óriási mérvet öltött Pindaros-irodalmat dolgozta föl és új szempontokat vitt bele. Utat tört arra, hogy e nehéz és mély író megértése körül ép a philologiai viták következtében támadt zavart eloszlassa. A német philologiai kutatások anyagát fölhasználva, e nagy író megértését megkönnyíté. A másik classikus szépségű munkája a testvérével, Möricezal közösen kidolgozott *Histoire de la littérature Grecque* (Páris, 1887—1899, 5 kötet), melyből a II., IV. és V. kötet felét ő írta. Az Édition savantes-ba Thukydides, Halikarnassosi Dionysios, Sophokles kiadásai szintén tőle eredtek. A görög tanulmányok egyik főbb képviselője, ki mint az École de morale vezetője nagy tevékenységet fejt ki. A magyarok iránti rokonszenvét is kimutatta azzal, hogy lehetővé tette, hogy a magyar nyelv és irodalom is előadassék a Sorbonne-on. Mindezekre tekintettel Croiset Alfrédot ajánlom külső tagnak.

WILAMOWITZ-MOELLENDORFF bárót, a berlini egyetemen a classica-philologia tanárát *kültagnak* ajánlja **Ponori Thewrewk Emil** r. t. Őt jelenleg Németországon a classikus philologusok egyhangú véleménye *princeps philologorum* kitüntető czímével ruházta föl, ki a classica-philologiai kutatásba genialis szellemet, páratlan inventiót, a modern szellemi élet alapos ismeretein nyugvó új szempontokat vitt bele, a mellett, hogy a philologiai kutatás eddigi vívmányait is a legszélesebb mértékben elsajátítá. Wilamowitz-Moellendorff báró sz. 1849-ben Markovitzon, Posenben; Bonnban és Berlinben végzé tanulmányait. Magántanári képesítést Berlinben szerzett. Egyetemi tanár 1876-ban Greifswaldban, 1883-ban Göttingában, honnét Berlinbe ment át. Rendkívül gazdag munkásságából csak a főbb művekre szorítkozva, fölemlítjük: *Analecta Euripidea* (Berlin, 1875), *Callimachi hymni et epigrammata* (u. o. 1882). *Euripides Heraklese* (2 kötet 1889.) Az I. kötetben jelent meg remek értekezése: *Einleitung in die attische Tragödie*, melynek új szempontjai új korszakot jelentenek az ó-görög dráma kutatásában. E munkát újabban is kiadta 1895-ben. *Euripides Hippolytosa* (görögül és németül). Kaibellel együtt kiadta *Aristoteles' Politik der Athener* (Berlin, 1891), s írta *Aristoteles*

újabban fölfedezett művére vonatkozó széleskörű tanulmányát „*Aristoteles und Athen*“ cz. alatt (két kötet. Berlin, 1893). Megindította „*Philologische Untersuchungen*“ cz. alatt egy füzetes vállalatot, melyben több tanulmánya jelent meg. Legfontosabbak: *Isyllos von Epidauros* (1887), *Homerische Untersuchungen* (1884). Ugyancsak tőle jelent meg *Bakchylides* (Berlin, 1898). Megindította a *Poetarum graecorum fragmenta* cz. vállalatot. A műfordítás terén valósággal remekelt Aischylos Orestíája, Sophokles Oidipusa, Euripides Heraklese és Hippolytosának fordításában. A tudományos folyóiratokban szakadatlanul dolgozik. Olvasmányainak gyümölcsét apróbb czikkeken adja ki közhasznra. Újabbban a papyros-irodalomra is ráterelte figyelmét. A classica-philologia minden körében: szövegtörténet, szövegkritika, irodalmi méltatás, főként művelődéstörténeti illustratio és remek fordítás, az újabb irodalmakban a classikus eszmék leszármaztatását észrevevő bámulatatosan sokoldalú figyelem jellemzik Wilamowitz-Moellendorffot. Újabbban egészen új szempontokból a görög szellem fejlődésének egész köréből merített olvasókönyvvvel lepte meg a tanügyi világot és törekedett új utat törni a görög oktatás terén. Egy szóval, bármihez fog: a legnagyobb alapossággal, a legszigorúbb akribiával, ötletes szellemének váratlan szempontjait kapcsolja egybe. A Magyar Tudományos Akadémia büszkeségére fog válni, ha Wilamowitz-Moellendorffot tagjai sorába iktathatja.

A II. OSZTÁLYBA.

TISZTELETI TAGNAK:

FABRICZY KORNÉL műtörténeti író *tiszteleti* tagul ajánlja Forster Gyula t. tag. A M. T. Akadémia II-ik osztályába bátor vagyok *tiszteleti* tagul ajánlani Fabriczy Kornél műtörténeti író, annak a családnak kiváló tagját, melynek már sok tagja tűnt ki a hazai tudományosság művelésének terén, s a melynek egyik tagja, épen az ez alkalommal ajánlott Fabriczy Kornél atyja, Sámuel az Akadémia első tagjainak sorába tartozott. Fabriczy Kornélról is el lehet mondani (szerénysége atyja emlékeért bocsátaná meg ez idézetet), mit Szalay László az ő atyjáról, Fabriczy Sámuelről mondott, hogy: oly alapos tudományú, mint szerény férfiú s azok közé tartozik, kik nagyobb dicsőségre méltók, mint mennyi nekik jutott. Fabriczy Kornél már fiatal korától kezdve különös előszeretettel adta magát a művészetek és a művészettörténet tanulmányozására s bár mérnöki hivatalt a vasuti építés terén foglalta el munkásságát, nem szünt meg műtörténelmi tanulmányokkal foglalkozni, sőt hogy teljesen ezeknek szentelhesse tehetségét, kilépett a magyar államvasutak szolgálatából. Ettől kezdve külföldön élt. Rómában, Nápolyban, Párisban, Londonban, Németországban tanulmányozta a műgyűjteményeket és egymásután

tette közzé nagy számban jobbra a külföldi s részben hazai folyóiratokban is értekezéseit, majd önálló munkáit, melyek közül különösen felemlítjük *Filippo Brunelleschi és Giuliano da Sangallo*-ról írott műveit, a melyek által a műtörténetírók legjelesbjei sorába méltán helyezkedett és dicsőséget szerzett a magyar névnek. Azt mondani is fölösleges, hogy a hazán kívül is folyton figyelemmel kísérte annak tudományos, művészeti törekvéseit, a melyeknek előmozdítására irányuló nemes, hazafias buzgóságáról tanúskodik az a nagylelkű alapítványa, melyet Akadémiának főtítkára az 1902. májusi nagygyűlésen jelentett be. Ez alapítványt Fabriczy Kornél atyjának, Sámuelnek, Akadémiának egykori tagjának emlékére az Akadémia iránt érzett tiszteletéből kifolyólag azzal a bejelentéssel tette, hogy ezen, a bejelentés alkalmával 204.000 koronát tevő alapítvány kizárólag valamely tudományos célra, melyet az Akadémia határoz meg, fordíttassék. De úgy hiszem, nem kell tovább folytatnom. Fabriczy mint tudós és mint tudománypártoló egyaránt méltó arra, hogy az Akadémia tiszteleti tagja legyen s ha valaki, úgy ő megfelel az Akadémia alapszabályai azon szakaszának, mely szerint a *tiszteleti* tagok azok közül választandók, kik az Akadémia díszére szolgálnak úgy a tudomány, mint az Akadémia körül szerzett érdemeikkel.

A II. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA.

RENDES TAGNAK:

KÖRÖSY JÓZSEF I. tagot a II. osztály A) alosztályába *rendes* tagnak ajánlják **Földes Béla** és **Kautz Gyula** r. tagok. Körösy József I. t. a statisztika terén úgy belföldön, mint külföldön annyira ismert és elismert szakember, hogy talán szorítkozhatnánk annak kiemelésére, hogy már 1879-ben érdemesnek találtatott a levelező tagságra. Azóta úgy irodalmi működése, mint a fővárosi statisztikai hivatal vezetése által a tudománynak folyton kiváló szolgálatot tett. A fővárosi népszámlálásról és a fővárosi halandóságról írt dolgozatai mintaszerűek. Azonkívül új feladatokat jelölt ki a statisztika számára és e szakmódszerét finomította. Valamint minőségileg, úgy mennyiségileg is rendkívül termékeny. Saját dolgozatai — a hivatal közleményeitől eltekintve — kis könyvtárt tesznek ki. A statisztikai congressusokon való jóformán szakadatlan részvétele által a magyar tudományt méltó képviseltetésben részesíti. A m. tud. Akadémia munkálkodásában mindig tevékeny részt vett. Fáradhatatlan és sikerekben gazdag tudományos működése méltó arra, hogy az Akadémia azt *rendes* tagsággal megtisztelje.

NAGY FERENCZ levelező tagot, a budapesti kir. m. tudományegyetemen a váltó- és kereskedelmi jog ny. r. tanárát, *rendes* tagnak ajánlják **Vécsey Tamás** *rendes* és **Balogh Jenő** levelező

tagok. Nagy Ferenczet az Akadémia 1893. május 12-én választotta levelező tagjává, elismerésül annak a széleskörű és alapos irodalmi tevékenységnek, melyet ő már a választását megelőző időben is, a váltó- és kereskedelmi jog és a polgári perjog körében egy negyedszázad óta kifejt. Megválasztatása óta Nagy Ferencz, — eltekintve a törvényelőkészítés körül kifejtett munkásságától, melynek egyik eredménye a szövetkezeti törvény (1898: XXIII. t.-cz.), — fáradhatatlanul folytatta alapos irodalmi tevékenységét. — Ennek nagyobb termékei: *A kereskedelmi jog kézikönyve*, mely már öt kiadást ért; *A szövetkezeti törvény magyarázata* (1899.); *A magyar váltójog kézikönyve*, melynek I. kiadását az Akadémia 1898-ban a Sztrokay-díjjal tüntette ki. Az e tárgyban javaslatételre kiküldött bizottság jelentése (Akadémiai Értesítő, 1898-i évfolyam, 457—459. l.) hangsúlyozta, hogy ez a munka is, mint Nagy Ferencznek többi művei, nagy apparátussal, beható dogmatikai módszerrel értelmezi a tárgyalt joganyagot, minden egyes intézményt elvi alapokra helyez, a tudományos elméletet kapcsolatba hozza a gyakorlati jogérettel s a bírálók egyhangúlag emelték ki a műnek módszerét, elméleti és jogtörténeti fejtegetéseinek kiválóságát, jogászai elemzésének szabatosságát s az egész műnek rendszeres bevégeztségét. A fennebbiek alapján Nagy Ferencznek rendes taggá megválasztását melegen ajánljuk.

DR. KUNZ JENŐ-t a bölcséleti és társadalmi osztályba *levelező* tagnak ajánlja **Concha Győző** r. tag. Dr. Kunz Jenő előkelő helyet foglal el a magyar jogászvilágban. A legmagasabb elméleti tudás egyesül nála kiváló gyakorlatiassággal s a jognak azon nemes értelmi kezelésével, a mely a jogban csak az erkölcsi célok eszközét látja. Jogezimét az akadémiai tagságra abban a kitünő műben látom, a melylyel 1901-ben örvendeztette meg tudományos irodalmunkat. A „Munka“ szerény czíme alatt ennek 382 oldalán az emberi társadalom összes összekötő kapcsolatainak, fentartó erőinek, jogi, erkölcsi életelveinek oly megfejtésével találkozunk, a mely először is meglep eredetiségével, azután lebilincsel igazságával. Csak az, a ki a gazdasági, az erkölcsi, a jogi életnek minden zugát átbúvárolta, a ki az emberiség fokozatos történelmét a legfőbb nézőpontokról bírja áttekinteni, gondolhat ily munka tervére, kiviteléhez pedig oly kitaláló elme, oly éles ítélet szükségese, a minőt Kunz Jenő e művében mutat. A t. osztály a mult évben Kunz művének szánta az 1900. és 1901. évekbeli jog- s államtud. termékek közül a Sztrokay-jutalmat s azt csakis azért nem ítélhette oda, mert a jutalom a bizottsági javaslat tételkor nem állott rendelkezésére Kunznak e műve annyira kiemelkedik, hogy régibb értekezéseit, a mult évben közzétett jeles munkálatát, melylyel az uzoratorvényhozás reformjára irányuló mozgalmat a O. M. G.-ében megindította, nem is említem s méltatom részletesen, elégnek tartom erre alapítani ajánlatomat, melyhez a t. osztály szíves hozzájárulását kérem.

Dr. SCHWARZ GUSZTÁV budapesti egyetemi tanárt ajánlják **Vécsey Tamás** r. és **Balogh Jenő** l. tagok. A m. tudom. Akadémia II-ik osztályának A) philosophiai és társadalmi alosztályába *levelező* tagul ajánljuk dr. Schwarz Gusztáv jogtudóst és jogtudományi írórt, a budapesti egyetem tanárát s ez évi dekánját, a ki 1895 óta a magyar polgári törvénykönyvet szerkesztő állandó bizottságnak is munkás tagja. 1881-ben megkezdett s azóta félbeszakítás nélkül folytatott jogirodalmi munkásságával a hazai tudományosság előmozdítására törekszik s dolgozataival, melyek közül néhányat felsorolunk: *a magyar jogtudományt előbbre vitte*. Tagajánlásunkat annak tudatában tesszük, hogy a *levelező* tagok: jeles munkálkodásuk által kitűnt magyar tudósok és írók sorából választandók. Schwarz Gusztáv művei: 1. *A végrendelkezési szabadság a római jogban*. 1881. — 2. *Magánjogi esetek*. 1886. — 3. *Magánjogi fejtegetések*. 1890. — 4. *A tulajdonfentartás* (pactum reservati dominii). 1885. — 5. *Pénzbeli tartozások*. 1887. — 6. *Új irányok a magánjogban*. 1884. — 7. *Az animus domini bírálata*. 1885. — 8. *A tulajdonát ruházás*. 1889. — 9. *A házassági jogról szóló törvényjavaslat bírálata, ellenjavaslattal*. 1894. — 10. *Az ági öröklés kérdése*. 1898. — 11. *A magyar általános polgári törvénykönyv tervezete, első rész: V. rész, öröklési jog* (1794—1043. §§). 1900. — 12. *Indokolás a magy. ált. polg. törvénykönyv tervezetéhez*. V. kötet. 1902. — 13. *Codificationalis dolgozatok* (a fent 9—12. alattiak gyűjteménye), 849 lap. 1902. — 14. *Újabb magánjogi fejtegetések*. 336 lap. 1901. — 15. *Institutiók és Pandekták*. Dr. Schwarz Gusztáv előadásai alapján összeállította Besnyő Béla. 1900. 622 lap. — 16. *Római jogi gyakorlatok semináriumi használatra*. Három füzet és három kötet. Számos tudományos értékezés a „Jogt. Közlönyben“, „Jogállamban“ és más szaklapokban.

VARGHA FERENCZ budapesti kir. főügyészi helyettest ajánlják **Balogh Jenő** és **Fayer László** l. tagok. A II. osztály bölcészeti és társadalmi alosztályában üresedésben levő *levelező* tagsági helyek egyikére bátorkodunk Vargha Ferencz budapesti kir. főügyészi helyettest ajánlani. Vargha Ferencz közel két évtized óta fáradhatatlan buzgósággal dolgozik az anyagi és alaki büntetőjog, a sajtójog, a börtönügy és némely segédtudományaik irodalma körében s egyike legtermékenyebb és legszorgalmasabb büntetőjogi íróinknak. Ívekre terjedne csak cím szerint való felsorolása is azoknak az értékezeseknek és kisebb tanulmányoknak, a melyek Vargha Ferencz tollából a magyar jogi szaklapok és folyóiratok hasábjain megjelentek. Szorítkoznunk kell ennél fogva nagyobb terjedelmű, illetőleg önállóan megjelent dolgozatainak felemlítésére. Ezek közül különösen kiválik közreműködése „A bűnvádi perrendtartás magyarázata“ című, Edvi Illés Károly levelező tagtársunkkal és a tisztelettel alulírottal együtt írt négykötetes kommentárnak megírásánál. E munkából az I. kötet 533—562, a II. kötet 1—263, a III. kötet 246—476. s a IV. kötet

1—198. lapjain foglalt részleteket írta meg és e fejezetekben az exegetikus magyarázat feladatain felülemelkedve, tudományos alapossgal tárgyalta a bűnvádi perjognak számos fontos kérdését. Önállóan megjelent egyéb dolgozatai: *A család a büntetőtörvénykönyv novelláris javaslatában.* — *Az erőszak és a fenyegetés fogalma a büntetőjogban.* — *A büntetőtörvénykönyvek módosítása.* — *A büntetőtörvénykönyv novellája tárgyában összehívott szaktanácskozmány határozmányai.* — *Az otthon védelme a büntetőjogban.* — *Vitás kérdések a sajtójog köréből.* — *A nyomozás a bűnvádi perrendtartás szerint.* — *A bűnvádi perrendtartás perorvoslati rendszere.* (Három jogászegyleti előadás.) — *A gyakorlati bírói és ügyvédi vizsgálat reformja.* — Vargha Ferencz mint tudományosan képzett, kiválóan éles eszű dogmatikus jogász, valamint a büntetőjog elméletét, különösen az újabb tudományos irányokat is behatóan tanulmányozott és tanulmányait folytonosan bővítő és mélyítő tudós régóta tekintélyes helyet foglal el a magyar büntetőjogászok és kriminologusok között. Férfikora közepén állva, munkarejének teljében bizton várhatjuk tőle, hogy fáradhatatlanul kutató és tanulmányozó szorgalma csak újabb ösztönzést nyerne megválasztatása által, a mi nemcsak jövő munkásságára való buzdítás, hanem eddigi érdemeinek méltó elismerése is lenne. Ezért megválasztását melegen ajánljuk.

A II. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA.

LEVELEZŐ TAGNAK:

BARABÁS SAMU orsz. allevéltárnokot *levelező* tagul ajánlja a II. oszt. B) alosztályába b. **Radvánszky Béla** t. t. Miután az oklevelek képezik jórészt alapját a kétségtelen hitelű történetírásnak, ezen alap összehordása és kiadása pedig igen sok ismeretet igénylő és felette fárasztó tudományos munka, miután ezen a téren sok jeles munkája jelent már meg ajánlottamnak, óhajtanám, hogy a m. tud. Akadémia is méltányolja ezen munkásságot azáltal, hogy *levelező* tagjai sorába válassza. — **UGYANÖT** ajánlják **Károlyi Arpád** és **Thallóczy Lajos** r. tagok. Alólirottak már harmadéve ajánlottuk *levelező* tagnak papolezi Barabás Sámuel országos levéltárnokot, a ki 1880 óta, midőn egy, a XVI. századot felölelő székely krónika addig ismeretlen töredékét közzé tette (tehát több mint két évtizede), zajtalan, minden föltűnés nélkül való, de alapos, lelkiismeretes és értékes munkálkodásával folyton gyarapítja hazai történetünk kűtfő-irodalmát. Munkásságának az a része, mely szakközlönyökben látott világot, a XVI. és XVII. század politikai történetére s főleg Erdélyre irányul. Önálló, nagy publicatiói ellenben öt évszázadra terjednek ki s részben ugyancsak Erdély, részben pedig a magyar birodalom déli s nyugati vidékei múltját világosítják meg. Ide tartozik az a vaskos

kötet, a melyben — Thallóczyval együtt — a kihalt *Blagay-család oklevéltárát*, a szlaven-horvát terület középkori történetének e gazdag forrását adta ki. Akribiáját és szakismeretét egyaránt dicséri az a két testes és tartalmas kötet, melyben a *gróf Teleky-család oklevéltárának* nagybecsű anyagát tette közkincsessé. A szigetvári hős, *Zrínyi Miklós életére vonatkozó levelek és okiratok* két hatalmas kötetében a politikai, honvédelmi és gazdaságtörténetnek dús tárházával ajándékozta meg Barabás a historikusokat. Az a terjedelmes és nagyértékű kötet, végre, melyben *I. Rákóczy György keleti összeköttetései* történetéhez gyűjté össze az anyagot, a magyar diplomatiának legbecsesb történelmi emlékei közé számítandó. E szép publicatiók legnagyobb része Akadémiánk kiadásában és approbációjával jelent meg, a mi magában véve is fölhívja tagtársaink figyelmét a jeles szakemberre, a kinek e publicatiók létrejötte köszönhető. A régóta becsülettel megérdemelt erkölcsi jutalmat adná csak meg Akadémiánk Barabásnak, ha őt *levelező* tagjává megválasztaná. Ezen erkölcsi jutalom kiszolgáltatását jó lélekkel, nagy nyomatékkal és melegen ajánljuk.

KOLLÁNYI FERENCZ jaáki apátot, pápai t. kamarást, a Magyar Nemzeti Múzeum Széchenyi országos könyvtárának igazgató-örét *levelező* tagnak ajánlja a II. osztályba **Forster Gyula** t. tag. Kollányi közel két évtizeden át fejt ki a szakkörök által teljesen méltányolt munkásságot a magyar egyháztörténelem és magyar egyházjogtörténet mezején. Munkáiban nem egyszer a mindennapi életben is jelentőséggel bíró fontosabb kérdések tisztázásával foglalkozik, melyeket széleskörű, alapos forrástanulmányok, gondos, lelkiismeretes levéltári kutatások alapján, sok új és értékes anyag nyilvánosságra hozásával és szerencsés kritikával dolgozott ki. Irodalmi munkásságához anyagot gyűjtendő, nemcsak a hazai nagyobb levéltárakat kutatta át, hanem három ízben, úgymint 1893, 1897 és 1900-ban hosszabb időt töltött Olaszországban is, a hol egyrészt a római vatikáni és állami, másrészt pedig a pármái, milánói, florencei stb. levéltárakból gyűjtött sok becses anyagot. Jogtörténelmi munkái közül felemlíthetjük: — 1. *Az esztergomi érsekség pisetum-joga*. Esztergom, 1889. — 2. *A római katolikus alsó papság végrendelkezési jogának története és a hagyatékok körüli eljárás*. Esztergom, 1890. — 3. *A magyar kath. főpapság végrendelkezési jogának története*. Bpest, 1896. — 4. *A veszprémi püspök királyné-koronázási jogának története*. Bpest, Veszprém, 1901. — 5. *Zsinati bíróság Magyarországon 1561-ben*. 1896. — 6. *Nagyobb és kisebb praelatusok*, 1899. — 7. *Az alsó klérus és az öröklésről szóló törvényjavaslat*. 1891. stb. — Egyháztörténelmi munkái közül pedig: 1. *Magyar ferenczrendiek a XVI. század második felében*. Bpest, 1895. — 2. *Esztergomi kánonok* 1100—1900. Esztergóm, 1900. — 3. *Visitatio Capituli E. M. Strigoniensis anno 1397*. Bpest, 1901. — 4. *Borromaei n. Károly*.

1884. — 5. *Oláh Miklós irodalmi foglalkozásai a külföldön.* 1885. — 6. *Oláh Miklós és Rotterdami Erasmus.* 1885. — 7. *Képek a hazai hitújítás idejéből.* 1891. — 8. *Régi historiák a Pazmaneumból.* 1892. — 9. *A vatikáni levéltár.* 1893. — 10. *Oláh Miklós.* 1888. — 11. *Egy XVI. századbeli magyar főpap pénzügyi viszonyai a külföldön.* 1889. — 12. *Császári misszionáriusok Moszkvában.* 1892. — 13. *Körösi Márk.* 1895. — 14. *Esztergom kereskedelme a XIII. században.* 1892. — 15. *Illicini Péter* 1895. — 16. *Az esztergomi főszékesegyházi káptalan történetéből,* 1899. — 17. *Mérey Mihály apát és fogsága,* 1901. — 18. *Az esztergomi érsekség és káptalan története.* 1901. stb. Mind-ezen munkái legjobb bizonyosságai érdemes irodalmi munkásságának, a melynek alapján melegen ajánlom őt a magy. tud. Akadémia tagjainak szíves figyelmébe.

DR. MAHLER EDE budapesti egyetemi magántanár levelező tagnak ajánlja **Hampel József** r. tag. Dr. Mahler évek hosszú sora óta behatóan és nagy sikerrel kutatja az egyiptomi és assyr történet problémáit és irodalmi működése ezen szakok művelői sorában tisztelt nevet vívott ki neki. A m. tud. Akadémia körében is többször értekezett Mahler fontos történeti és chronologiai kérdésekről és a t. Akadémiának módjában volt közvetlenül is meggyőződni arról, hogy elismerését érdemes szaktársnak juttatja, midőn őt tagjai sorába fogadja. Munkálatai hosszú sorát 53 tétel alatt már a mult évben ismerttettem, ezúttal csak azon értekezéseit sorolom föl, melyek azóta láttak napvilágot: 1. *Nestanuter koporsója a m. n. múzeumban.* (Arch. Értesítő, 1902.) — 2. *Kőkori zsugorított csontvázakról.* (Arch. Ért. 1902.) — 3. *A régibb bronzkor chronológiájához.* (Arch. Ért. 1902.) — 4. *Egyiptomi papyrusok a m. n. múzeumban.* (Magyar Könyvszemle. 1902.) — 5. *Egyiptomi régiségek Magyarországon.* (Budapesti Szemle, 1902.) — 6. *Az ókori Egyiptom.* (Budapesti Szemle, 1902.) — 7. *Tanulmányok a vallástörténet és chronologia köréből.* (Ethnographia, 1902.) — 8. *Az időbeosztás történeti fejlődése.* (Ethnographia, 1902.) — 9. *Der Gestirndienst der alten Araber.* Ismertetés. (Ethnographia, 1902.) — 10. *Chronologisches* (Orientalische Litteraturzeitung, 1902.) — 11. *Das mittlere Reich der ägyptischen Geschichte.* (Orientalische Litteraturzeitung, 1902.) — 12. *Tárczák és nagyobb közlemények a „Pester Lloyd“-ban és a „Neue Freie Presse“-ben.*

REMÉNYI ANTAL tengerészeti és hadtörténeti író, budapesti angol kir. főkonzulátusi jogtanácsost, levelező tagnak ajánlja **Szentkláray Jenő**, levelező tag. — *Reményi Antal* az egyetlen magyar író hazánkban, ki évtizedek óta a tengerészet és a tengeri hadtörténet mezején a külföld által is elismert kiváló eredményű tudományos irodalmi munkásságot folytat. Tőle bírjuk az Akadémia megbízásából Southey Róbert angol író „Nelson életrajza“ czimű, a

maga nemében páratlan hadtörténeti művének magyar fordítását, mely könyvkiadó vállalatunk mult évi ciklusában jelent meg. Reményi nehéz és lelkiismeretes munkát végzett, s a tudomány magaslatán álló igen érdekes és tanulságos kritikai jegyzetekkel, nautikai és hadtörténeti magyarázatokkal gazdagította Southey jeles művének magyar kiadását. Angol, francia és spanyol levéltárakban végzett öt évi fáradozás és költséges kutatások alapján az ú. n. „loggok”-ból (tengeri hajónaplók) nemcsak megfejtette az elavult tengerészeti műkifejezések értelmét, de a nálunk még ismeretlen magyar tengerészeti műszavak közlésével gyarapította nyelvünkünket és jelentékenyen hozzájárult egy magyar tengerészeti glossarium megalkotásához is. Azért Reményinek ez a kiadványa felülemelkedik az egyszerű, közönséges fordítások színvonalán és önálló tudományos szakmunka becsével bír, annál inkább, mert azt senki más hazánkban úgy meg nem írhatta volna. A tengerészet és a tengeri hadtörténet tudományos művelése nálunk még nagyon kivételes dolog. Reményi az első, ki a napi sajtóban, folyóiratokban, felolvasásokban fáradhatatlan buzgósággal irányítja a magyar közönség figyelmét a tengerészet és a vele kapcsolatos ügyek felé, avval a meggyőződéssel, hogy tengeri kereskedelem s a partokat és kereskedelmet megvédeni képes hadi tengerészet nélkül Magyarország nem fogná megállhatni helyét a jövőben. Hetenként jelennek meg tőle rendkívül érdekes és tanulságos tengerészeti cikkek a napi sajtóban s közleményei oly alaposak és megbízhatók, hogy azokat államférfiaink a delegációkban a hadi tengerészeti költségvetés megvitatásánál tekintetbe szokták venni. Írt 1882. óta 569 hirlapi cikkelyt különféle tengerészeti tárgyokról, hadihajókról, torpedókról, tengeralatti sajkákról, bójákról, a tenger vizéről, annak természeti tulajdonságairól, áramlatairól, a tengerészeti ismeretek ápolásáról, tengerészeti iskolák szervezéséről stb. A tengerészeti irodalom terén aratott sikereiért ő Felsége a király már évekkel ezelőtt érdemjellel tüntette ki. Reményi A. világlátott ember s általánosan tisztelt alakja a főváros úri társaságának. Az 1848/49-ki szabadságharc alatt századosi ranggal vett részt a Don-Miguel ezred minden csatáiban s ötször sebesült meg. A komáromi kapituláció után Angliába, onnan egy év múlva Amerikába, az Egyesült-Államokba emigrált. Az ottani külügyi államtitkár, Webstes, különös ajánlatára Kane dr. északsarki utazó mellé került s elment vele New-Foundlandba, csillagászati észleletek czéljából, miután előbb e tudományszakból Washingtonban levizsgázott. Majd aztán tagja volt annak az expedíciónak, mely Stevens kormányzó vezetésével szárazföldi utat kémlelt ki a Mississippji forrásaitól a Csendes-Óceánig. Ez alkalommal nyolcz hónapig harezolt az indián törzsekkel az őserdők rengetegeiben. Olympiába érkezve, feldolgozta viszontagságos utazása tanulmányait s elment előbb San-Franciscoba, aztán Panamába. Onnan az Isthmuson keresztül Aspinvall kikötőjébe, majd Jamaikába, Havan-

nába, Vera-Cruzba s Mexikóba utazott, megmászva útközben több amerikai tengerésztsízzel a Popocatepetl legmagasb csúcsát. Később hosszabb ideig tartózkodott Baltimore és Washington városokban, ismereteit bővítve s előnyös összeköttetéseket szerezve. Minthogy pedig ugyanakkor az Egyesült-Államok kormánya nyugati Afrikában (Libériában) négertelepítéssel foglalkozott, kapva az alkalmon, Reményi is elvitorlázott Afrikába újabb tapasztalatokat gyűjteni. Mikor aztán visszatért Amerikába, állás nélkül lévén, hogy megélhetését biztosítsa, ügyvéd létére mérnökösködniie kellett. Később egészségi okokból az Azori szigeteket kereste fel, s Majorka szigeten Jósika Lajos báróval találkozva, vele együtt Palmosban telepedett le. Végre a hon szeretete visszahitta Európába, egyelőre Párisba, a honnan az általános amnestia után hazajött Budapestre. Szolgált a fővárost mint jegyző, majd mint főjegyző, a törvényszéknél pedig tanácsosi állást foglalt el. Az utolsó 25 év alatt fölkereste Európa minden hadi kikötőjét, hogy tengerészeti szakismereteit tökéletesítse. Résztvett a hadihajók gyakorlatain Portsmouthban, Chatamban, Pólában, hol a tengerésztsízeknek többször felolvasásokat tartott, ismertetve többi közt az én csekély munkám alapján a mi dunai hajóhadunk, a királynaszádósok történetét is. Tengerészeti és hadtörténeti dolgozatai közül kiemelem a tárgy és tartalom kiváló érdekességénél fogva különösen a következőket: 1. *A tengerészet és hadi tengerészet fejlődése az ó-kortól a jelenkorig.* — 2. *Az ó-egyiptomi hajókról.* — 3. *New Orleans bevétele Farragut tengernagy által 1862-ben.* — 4. *Mobile bevétele.* — 5. *David admirális hadi működése a Mississippi felső folyásán.* — 6. *Határfolyamaink (Duna, Száva) védelméről.* — 7. *A római hadihajókról.* — 8. *Duilius római tengernagy hadjárata a karthagóiak ellen.* — 9. *A görög hadihajókról.* — 10. *A salamisi tengeri csata.* — 11. *A spanyolok hadjárata II. Fülöp alatt Anglia ellen s az armáda pusztulása.* — 12. *Kolumbus mint tengerész.* — 13. *Kolumbus caravélái.* — 14. *Kolumbus származása.* — 15. *Francziaország tengerészete 1850-től a mai korig.* — 16. *Tunis elfoglalásának és Biserta erődtített kikötővé fejlesztésének befolyásáról a Földközi-tengeren való hatalmi állásra egy bekövetkező tengeri háborúban.* — 17. *Olasz foglalások a Vöröstengeren.* — 18. *Nápolyi haditengerészet a Bourbonok alatt.* — 19. *Az osztrák haditengerészet a campo-formiói békétől 1850-ig.* — 20. *Az adriai hadjárat és a lissai csata 1866-ban.* — 21. *Oroszország hadi állásának fejlődése a Feketetengeren.* — 22. *Az oroszok tengeri ereje és Konstantinápoly veszedelme.* — 23. *A peru-chili-i tengeri háború.* — 24. *A japán-kinai háború és a yalai tengeri csata 1894-ben.* — 25. *Az angol tengeri erő fejlődése és mai állapota.* — Ezen és hasonló közleményeivel Reményi a külföldi közvéleményre is oktató és irányító hatással volt; földerítő és tájékoztató értekezései, leginkább a „Pester Lloyd“ révén, átmentek a német, francia és angol világsajtóba is, becsületet szerezve a magyar névnek. Reményi jelen-

leg 78 éves. Nagy korban jár, de meg nem öregedett. Lankadatlan munkaerejéről tanúskodik sajtó alatt levő legújabb önálló munkája: *A szent liga tengeri hadjárata Szelim szultán ellen és a lepantói győzelem 1571. évi okt. 7-én.* E műnek magyarországi vonatkozásai nem egy pontban becses adalékokkal gazdagítják hazánk XVI századi történetét. Végezetül fölemlitem még, hogy a Magyar Tudományos Akadémia múlt évi december 20-án egy terminológiával kapcsolatos *magyar tengerészeti szótár* elkészítésével bizta meg Reményit. Az Akadémia koszorúja tehát egy igazán érdemes magyar tudósnak jutna. Megválasztásával hosszú munkás életének alkonyára a legszebb jutalom, a boldog megelégedés fénysugara derülne s továbbra is nemzeti irodalmunk lelkes szolgálatára buzdítaná őt.

Dr. SZENDREY JÁNOS-t ajánlja br. Nyáry Jenő, t. tag. Dr. Szendrey János, az országos régészeti és embertani társulat titkára, a M. Tud. Akadémia Archaeologiai bizottságának segédtagja, a Műemlékek Orsz. Bizottságának rendes tagja, a főváros régészeti bizottságának, a Magyar Történelmi, Heraldikai és Néprajzi társaságok igazgató választmányi tagja. Több mint negyedszázada foglalkozik történelmi és régészeti kutatásokkal. Harminez önálló műve, s több száz czikke jelent meg a szakfolyóiratokban. A *Képzőművészetek Remekai* című négykötetes munkája, mely több nyelven jelent meg, az első magyar nyelvű, rendszeres műtörténeti munka volt; *Miskolcz város története és egyetemes helyirata* című háromkötetes műve a legkiválóbb városi monographiák egyike. Az általa rendezett millenniumi hadtörténelmi kiállítás alapján írott *Magyar hadtörténelmi emlékek* című nagy munkájával a leíró magyar tudományos fegyvertannak alapját vetette meg. Hasonlókép nagybecsű és forrásmunka jellegével bír a *Czímeres levelekben található viseletképekről* írott értekezése, s a magyar styl emlékeinek egybegyűjtése. Az egyes vidékek régészeti tanulmányozására pedig *Borsodmegye őstelepei* című művével nyújtott mintaszerű dolgozatot. Ilyen számba megy a gyűrűkről írott régészeti monographiája is, mely Párisban jelent meg. A *Magyar Műkincsek* című nagy műtörténeti díszmunka társ-szerkesztője volt, s abban a bécsi udvari gyűjtemények magyar hadi emlékeiről és Erdély műkincseiről adott mintaszerű leírást. Ha ehhez hozzászámítjuk az 1884-iki ötvösmű-kiállítás, a millenniumi történeti kiállítás, a párisi 1900-ik évi történelmi kiállítás, s a konstantinápolyi magyar emlékek, mint általában a közép-európai hadi muzeumokban levő magyar történeti emlékek felkutatása körül kifejtett fáradozásait, 14 évi régészeti társulati titkári működését, számos nagyérdékű régészeti ásatásait, közöttük Muhi város kiásatását, s legközelebb a budavári domokos-templom feltárását, valóban oly tevékenységet fejtett ki, a melyre szakunkban kevés példa van, a mely méltó az Akadémia elismerésére.

KÜLSŐ TAGNAK:

KROPF LAJOS hazánkiát Londonban ajánlják Csánki Dezső r. és Nagy Gyula l. tagok. A M. Tud. Akadémia második osztályába külső tagul ajánljuk Kropf Lajos urat, Londonban élő tudós hazánkiát, ki mint magyar író az Akadémia levelező tagjai sorában is méltón helyet foglalhatna ugyan, de mint angol állampolgár belső (levelező) tagnak meg nem választható. Irodalmi munkássága, mit több mint két évtized óta magyar, német, francia s főleg angol nyelven lankadatlan szorgalommal folytat, a legösszintébb elismerésre méltó; széleskörű olvasottsága, éles elmére és kritikus gondolkodásra valló tartalmas dolgozatai mindenkor figyelmet érdemelnek; alig merült föl az utóbbi évek alatt a történelem, irodalomtörténet, földrajz és könyvészet körében fontosabb kérdés, melynek megvilágosításához érdekes közleményeivel, vagy legalább egy-egy új adalékkal hozzá ne járult volna. A magyar folyóiratokban főleg angolországi könyv- és levéltári kutatásainak eredményeit tette közzé; de a mit ezúttal ajánlatunk támogatására első sorban kell kiemelnünk: Kropf Lajos a magyar és angol történetirodalom legfigyelmesebb közvetítője, tudományos működésünk legbuzgóbb és szerencsés ismertetője az angol sajtóban, a kinek magyar vonatkozású közleményei előtt még az oly kizárólag angol folyóirat is, mint az *English Historical Review*, szívesen megnyitja hasábjait. Számos czikke jelent meg a londoni *Notes and Queries*, a *Yorkshire Post*, az *American Historical Review*, a *Royal Asiatic Soc. Journal*, az *Academy*, a *Folklore Journal* stb. folyóiratokban is. Így — hogy csak néhányat említsünk — a *Notes and Queries*-ben: *Captain John Smith, Benyovszky Móricz*, A „coach“ (kocsi) etymológiája, *Nápolyi Johanna, Agatha*; az *English Historical Review*-ban: *John a Lasco's Church Preferments* (1896), — *Pope Sylvester II. and Stephen I. of Hungary* (1898), — *The Mohammedan Calendar* (1898) — s legújabbán *Bartal's Glossarium* (1903). — Nagyobb munkái: *Memoires of my exile* (London, 1881. Kossuth Lajos iratai I. kötetének fordítása); *The Folktales of the Magyars* (u. o. 1889. A *Folklore Society* kiadványai XIII. kötetében). — Magyar dolgozatait, melyek közt különösen külföldi művekről szóló könyvmismertéseivel tesz hasznos szolgálatot irodalmunknak, jól ismerik a *Budapesti Szemle*, a *Századok*, a *Történelmi Tár*, a *Magyar Gazdaságtörténelmi Szemle*, a *Magyar Könyvszemle*, a *Hadtörténelmi Közlemények*, a *Turul* olvasói. E dolgozatok gazdag sorozatából legyen elég csak a következőket kiemelni: *Magyar nyomtatványok külföldi könyvtárakban* (M. Könyvszemle, 1885), — *Kik voltak az angol-szász hercegek Szent István udvarában* (Századok, 1887), — *Jean de Waurin krónikájából* (u. o. 1894), — *Árpádházi Jolán, Aragon királynéja* (u. o. 1897), — *Radu Negru, a honalapító* (u. o. 1897), — *Uzbégh tatár khán követsége a magyar udvarnál* (u. o.

1899), *Dariusz király Erdélyben* (u. o. 1899), — *Az erdélyi oláhok és az erdélyi szászok eredetéről* (u. o. 1899), — *A Szent István-féle pensa auri* (M. Gazdaságtört. Szemle, VI. évfolyam), — *A magyarországi pápai adószedők számadásai* (u. o. 1901), — *A Budavár 1686-iki ostrománál jelen volt angol önkéntesek* (T. Tár, 1894), — *Zsigmond lengyel király imakönyve* (M. Könyvszemle, 1902), — *Észak-Amerika és Magyarország 1848–49-ben* (Budapesti Szemle, 1901), — *A szent korona történetéhez* (u. o. 1901), — *Beck Vilma* (u. o. 1901–1902) stb. Mindent összevéve Kropf Lajos oly érdemes munkása a tudománynak, kit a legmelegebben ajánlhatunk az Akadémia kitüntetésére

A III. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA.

RENDES TAGNAK:

LENHOSSEK MIHÁLY I. tagot a III. osztály B) alosztályába ajánlja Thanhoffer Lajos r. tag. Van szerencsém mély tisztelettel *rendes* tagul ajánlani dr. Lenhossék Mihály egyetemi ny. r. tanárt s Akadémiánknak 1897 óta lev. tagját. Lenhossék Mihály már lev. taggá való ajánlásakor megérdemelte volna európai hírű munkássága alapján azt, hogy *rendes* taggá ajánltassék s alulírott akkor, midőn öt levelező taggá ajánlotta, csakis azon szokásnak hódolt, a mit Akadémiánk hagyományosan követ, hogy t. i. jelöltjeit a képesítés egyes fokain futtatja keresztül. Első ajánlásomkor Lenhossék munkásságát feltüntető irodalmi műveinek jegyzékére hivatkozva, itt csakis a levelező taggá való megválasztása óta megjelent saját és tanítványai műveit sorolom fel, melyek a következők: Lenhossék Mihály irodalmi működése az Akadémia I. tagjává való megválasztása (1897. május 6.) óta: 1. *Bemerkungen über den Bau der Spinalganglien-zellen*. Neurologisches Centralblatt, 1898. — 2. *A centrosómáról*. Székfoglaló értekezés. Mathem. és természettudományi Értesítő. XVI. kötet, 1898. 145. 1. (A kir. m. Orvosegyet. által 1901. okt. 14-én a Mészáros-díjjal jutalmazott dolgozat.) — 3. *Nervensystem. Ergebnisse der Anatomie und Entwicklungsgeschichte*. Bd. VII. 1898. 110. o. — 4. *Über Flimmerzellen*. Verhandlungen der Anatomischen Gesellschaft. XII. Versamml. Kiel, 1898. 106. o. — 5. *Kritisches Referat über die Arbeit A. Bethé's: „Die anatomischen Elemente des Nervensystems und ihre physiologische Bedeutung.“* Neurologisches Centralblatt, 1899. — 6. *Über die Centralkörper in den Zwischenzellen des Hodens*. Bibliographie anatomique, Année 1899. fasc. 2. — 7. *Das Mikrocentrum der glatten Muskelzellen*. Anatomischer Anzeiger. Bd. XVI., 1899. — 8. Prof. Dr. Victor (Géza) von Mihalkovics (1844–1899.) Internationale Monatschrift f. Anatomie und Physiologie, 1900. Bd. XVII. — 9. *Ültematás az anatómiai gyakorlatokhoz*. Budapest, 1900. Eggenberger ki-

adása. — 10. *Mihálkovics Géza emlékezete*. Magyar Orvosi Archivum. Új folyam, II. kötet, 1901, 309. o. — 11. *A chorionhámról*. Mathem. és természettud. Értesítő. XX. kötet, 1902, 85. o. — 12. *A nem képződéséről az állatorszáiban* Természettud. Közlöny, 34. k., 1902, 97. o. *Das Problem der geschlechtsbestimmenden Ursachen*. Jena, Gustav Fischer, 1903, 8^o. 99. oldal. — 13. *Az üvegetest fejlődéséről*. (Bemutatta az Akadémia III. osztályának 1902. okt. 20-án tartott ülésén.) Sajtóra készen. *Die Entwicklung des Glaskörpers*. Leipzig, F. C. W. Vogel, 1903, 4^o, 107 oldal. — 14. *Anatomiai congressus*. (Halle, 1902. ápr. 22—25.) Orvosi Hetilap, 46. évfolyam, 1902, 12. sz. — 15. *Verhandlungen der Anatomischen Gesellschaft*. Halle, 1902. Diskussion: pg. 158, 183, 198, 235. Demonstration: pg. 247—49. — 16. *Adat az anatomiai előadások technikájához* Természettudományi Közlöny, 1903. Sajtó alatt. *Ein kleiner Beitrag zur Technik des anatomischen Unterrichtes*. Anatomischer Anzeiger, Jahrgang 1903. Sajtó alatt. — Vezetése alatt készült művek: 1. Dr. Timofeew (Kasan), *Beobachtungen über den Bau der Nervenzellen der Spinalganglien und des Sympathicus beim Vogel*. Internationale Monatsschrift f. Anat. und Physiologie, 1898. Bd. XV. 159. l. — 2. Szili Aurél: *Vizsgálatok az emberi iris hátsó rétegeinek anatómiája és fejlődése körül, különös tekintettel a musc. sphincter iridisre*. Magyar Orvosi Archivum, 1902. 119—164. oldal. Ugyanaz: *Beitrag zur Kenntniss der Anatomie und Entwicklungsgeschichte der hinteren Iris-schichten, mit besonderer Berücksichtigung des Musc. sphincter pupillae des Menschen*. Graefe's Archiv. Pd. 53. pg. 459. — 3. Dr. Pólya Jenő és dr. Navratil Dezső: *Vizsgálatok a pofa nyálkahártyájának nyirokereiről*. Magyar Orvosi Archivum. 3 kötet. 263—312. és 417—440 oldal. Ugyanazok: *Untersuchungen über die Lymphbahnen der Wangenschleimhaut*. Archiv f. klin. Chirurgie, 1902. — 4. Dr. Navratil Dezső: *A gége nyirokereiről*. Orvosi Hetilap, 46. évfolyam, 523. oldal. — 5. Bakay Lajos: *Új módszer a foetalis porcogó kimutatására*. Magyar Orvosi Archivum III. kötet. 407—410. oldal. — Ugyanaz: *Methode zur Darstellung des foetalen Knorpelskelets*. Verhandlungen der Anatomischen Gesellschaft. Halle, 1902. Pg. 248, 249. Ugyanaz: *Vizsgálatok az ember és néhány emlősállat ébrényi corpusán*. (Sajtóra készen.) — Mint e sorozatból is kiviláglik, első megválasztatása óta is folyton, lankadatlanul és behatóan munkálkodik Lenhossék tanár az anatomia és embryologia kiépítésén nemcsak, hanem vizsgálatai dicsőséget szereznek hazánknak itt úgy, mint a külföldön is, és különösen legújabbban írott és a m. tud. Akadémiában is bemutatott s a lencse fejlődésére vonatkozó, alapvető munkájával mindenütt méltó feltűnést keltett. Mindezek alapján még egyszer melegen ajánlani bátorkodom a tek. Akadémiának dr. Lenhossék Mihály lev. tag. urat rendes taggá való megválasztásra.

A III. OSZTÁLY 4) ALOSZTÁLYÁBA.

LEVELEZŐ TAGNAK:

Dr. BEKE MANÓ budapesti tud.-egyetemi ny. rendes tanárt a M. Tud. Akadémia III. 4) alosztályába levelező tagnak ajánlja **Kürschák József** I. tag. — Dr. Beke Manó urat az önálló tudományos kutatás terén, valamint a matematikai ismeretek terjesztése és tankönyvirodalmunk fejlesztése körül szerzett érdemeiért levelező tagságra legmelegebben ajánlom. Benne a M. Tud. Akadémia sokoldalú és buzgó munkást nyerne. Számos tankönyvét és vezérkönyvét, továbbá a Természettudományi Közönyben, a Tanáregyesület Közönyében, a Magyar Paedagogiában stb. közölt ismeretterjesztő cikkeit itt nem sorolva fel, matematikai értekezéseinek lajstroma:

1. *A legkisebb működés elve a Gauss-féle görbület-elmélet alapján.* Math. és Természettud. Értesítő, 1884. —
2. *Ueber die kleinste Wirkung etc.* Math. und Naturw. Berichte, 1885. —
3. *A hypercomplex számok elméletéről.* Matematikai és Fizikai Lapok 1892. —
4. *A ferdén szimmetrikus helyettesítések elméletéhez.* M. Ph. L. 1892. —
5. *Egy determinans-tétel (mint feladat-megoldás).* M. Ph. L. 1893. —
6. *A biquadratikus egyenletek megoldásához.* M. Ph. Lapok, 1894. —
7. *Az adjungált helyettesítések alkalmazása az adjungált differenciálegyenletnél.* M. Ph. L. 1894. —
8. *Ueber die Irreducibilität der homogen linearen Differentialgleichungen.* Mathematische Annalen. 1894.
9. *Ueber die symmetrischen Functionen in der Theorie der homogen linearen Differentialgleichungen.* Math. Ann. 1894. —
10. *Egy tétel a homogen lineár differenciálegyenletek algebrai integráljairól.* M. Ph. L. 1895. —
11. *A görbület csoportelméleti meghatározása (mint feladat-megoldás).* M. Ph. L. 1895. —
12. *Ueber die allgemeinste Differentialresolvente der hom. lin. Differentialgleichungen.* Math. Ann. 1895. —
13. *A casus irreducibilis a harmadfokú egyenleteknél.* M. Ph. L. 1895. —
14. *Ein Beitrag zur Theorie der rationalen Functionen.* Math. Ann. 1896. —
15. *Zur Gruppentheorie der hom. lin. Differentialgleichungen.* Math. Ann. 1897. —
16. *Ueber die Einfachheit der alternierenden Gruppe.* Math. Ann. 1897. —
17. *Az alternáló csoport egyszerűsége.* M. Ph. L. 1898. —
18. *Egy elemi geom. tétel.* M. Ph. L. 1898. —
19. *A hom. lin. diff. egyenlet alapegyenleteiről.* M. Ph. L. 1898. —
20. *Ueber die Fundamentalgleichungen der hom. lin. Diffgl.* Math. und Naturw. Berichte. 1898. —
21. *Adalék a kapcsolástanhoz.* M. Ph. L. 1899. —
22. *A hom. lin. diff. egyenlet resolvenscinek alapegyenletéről.* Math. és Term. Értesítő. 1898. —
23. *A tiszta analysis és a math. phys. kapcsolata (fordítás).* M. Ph. L. 1899. —
24. *Az analitikai függvények általános elméletének újabb fejlődéséről (ford.).* M. Ph. L. 1900. —
25. *A gamma-függvény egyik tulajdonsága.*

M. Ph. L. 1900. — 26. *A lineár diff. egyenletrendszer egyik resolvense.*
 M. Ph. L. 1901. — 27. *A lineár differenciálegyenletrendszer egyik resolvense.* M. Ph. L. 1901. — 28. *Differenciálalakok interpolációja.*
 M. Ph. L. 1901. — 29. *Az állandó együtthatókkal bíró lineár differenciálegyenletek elméletéhez.* M. Ph. L. 1901. — 30. *Egy középérték.*
 M. Ph. L. 1902. — 31. *A Taylor-sor maradéktagja.* M. Ph. L. 1902.

A III. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA.

LEVELEZŐ TAGNAK:

HALAVÁTS GYULA m. kir. főgeológust a III. oszt. B) alosztályába levelező tagul ajánlja negyedizben **Lóczy Lajos** r. tag. 1900. és 1901. évi ajánlásaim alkalmával felsoroltam Halaváts Gyula nagy tevékenységét, melyet ő régóta a Magyar Alföld altalajának geológiai és stratigraphiai megismertetése körül kifejtett. Hozzásorozhatom régebbi munkáihoz a legújabbakat: *A Duna és Tisza völgyének geológiája* (Magyar orvosok és természetvizsgálók vándorgyűlési Évkönyve) és *A Balatonmelléki pontusi korú rétegek faunája* (külön lenyomat a Balaton Tud. Tanulmányozásának Eredményeiből). Mindkét derék munka 1902-ben jelent meg.

Dr. RÁTZ ISTVÁN budapesti állatorvosi főiskolai tanárt levelező tagnak a III. osztály B) alosztályába ajánlja **Horváth Géza** r. t. Rátz István már több mint egy évtized óta az állattannak oly ágával foglalkozik, a melynek eddig hazánkban még nem volt szakavatott művelője, t. i. az élősdű belférgek tanulmányozásával. Az élősdű belférgek sajátosságos életmódjuk és sokszor rendkívül bonyolódott fejlődési viszonyaik miatt a legérdekesebb állatok közé tartoznak; tüzetes tanulmányozásuk már tisztán tudományos szempontból is nagyfontosságú. De még nagyobb érdek fűződik hozzájuk a gyakorlati élet szempontjából, mert más állatokban, közöttük a háziállatokban és az emberben is élve, ez élősdűségük révén azokra nézve károsak, sőt gyakran veszélyesek. Az élősdű férgek tana, a helminthologia ennél fogva fontos szerepet játszik a kórtanban és a közegészségügy terén is. Éppen ezért terjed ki Rátz István szakirodalmi munkássága a helminthológián kívül egyszersmind a pathológiára és közegészségügytanra, kiváló tekintettel a háziállatokra, a mint arról eddig nyomtatásban megjelent dolgozatainak alább közölt jegyzéke tanúskodik. De a mi Rátz István eddigi irodalmi működésének állattani részét illeti, azt úgy jellemezhetem, hogy minden idevágó dolgozata a lelkiismeretes bűvár, pontos megfigyelőre és szerencsés kutatóra vall, a ki nemesak tárgyát, hanem annak egész világirodalmát alaposan ismeri, s a kitől a helminthologia terén még sok értékes dolgozatot és fontos

felfedezést várhatunk. Mindezek alapján Rátz István tanárt a III. osztály B) alosztályába levelező tagnak ajánlom. Irodalmi dolgozatainak lajstroma: *Állattani és parasitológiai munkák: 1890. A Pentastomum denticulatum vándorlásáról.* (Veterinarius, XIII. évf.) — 1892. *A Pentastomum denticulatum activ vándorlása.* (Veterinarius, XV. évf.) *Mételypeték a lómáj elmeszesedett gócaiban.* (U. o.) — *Von der activen Wanderung des Pentastomum denticulatum.* (Centralblatt f. Bakteriologie u. Parasitenkunde, XII. Bd.) — 1903. *A dochmiasisról.* (Veterinarius, XVI. évf.) — *Orsóférgnek okozta vakbélgyulladás.* (U. o.) — *Distomeneier in verkalkten Knötchen der Pferdeleber.* (Centralblatt f. Bakteriologie u. Parasitenkunde, XIII. Bd.) — *Ueber die Dochmienkrankheit der Hunde.* (Archiv f. wiss. u. prakt. Thierheilkunde, XIV. Bd.) — 1894. *A Dochmius-férgekről.* (Természettud. Közlöny XXX. pótfüzet.) — *A kutyák élősdiei.* (Köztelek, IV. évf.) — *Blinddarm-entzündung durch Ascariden verursacht.* (Deutsche Zeitschrift f. Thiermedizin u. vergleich. Pathologie, XX. Bd.) — 1895. *A Trichinák vándorlásáról.* (Természettud. Közlöny, XXXII. pótf.) — *Az állati élősdiekről.* (Veterinarius, XVIII. évf.) — 1896. *Az élősdiek mint az állati betegségek okozói* (Jelentés a VIII. nemzetközi közeg. és demogr. congr. munkálatairól.) — *Ueber die Entstehung der Parasitenkrankheiten.* (Archiv f. wiss. u. prakt. Thierheilkunde, XXII. Bd.) — *A Taenia lineata szaporító szerveiről.* (Közlemények az összehasonlító élet- és kórtan köréből, II. k.) — *Thierische Parasiten als Krankheitserreger bei Thieren.* (Ergebnisse der allg. Pathologie u. path. Anatomie, II. Bd.) — 1897. *A macska egy új galandférgé.* (Természettud. Füzetek, XX. k.) — *A halakban élősködő férgek.* (A Balaton tud. tanulmányozásának eredménye, II. k.) — *A köszénbányák lovainak anchylostomiasisáról.* (Közlemények az összehasonlító élet- és kórtan köréből, II. k.) — *Ein neuer Bandwurm der Katze.* (Centralblatt f. Bakteriologie, Parasitenkunde u. Infektionskrankh., XXI. Bd.) — *A Cysticercus inermis első magyarországi esete.* (Veterinarius, XX. k.) — *Cysticercus cellulosae kutyában.* (U. o.) — *Májmetely a juh lépében.* (U. o.) — *Beiträge zur Parasitenfauna der Balatonfische.* (Centralblatt für Bakter., Parasitenkunde u. Infektionskr., XXII. Bd.) — 1898. *Oesophagostomum vesiculosum n. sp. szarvasmarha vékonybeleiből.* (Veterinarius, XXI. évf.) — *Distomum felinum macska májából.* (U. o.) — *Darainca tetragona tyúk vékonybeleiből.* (U. o.) — *Distomum saginatum n. sp.* (U. o.) — *Spiroptera reticulata ló savós hárttyájáról.* (U. o.) — *Simondsia paradoxo.* (U. o.) — *Spiroptera strongylina.* (U. o.) — *Gnathostoma hispidum.* (U. o.) — *Filaria haemorrhagica.* (U. o.) — *Filaria immitis három esete.* (U. o.) — *Zur Frage der Anchylostomiasis des Pferdes.* (Centralblatt f. Bakter., Parasitenkunde u. Infektionskr., XXIII. Bd.) — *Sur la prétendu Ankylostomiase du cheval.* (Comptes rendus hebdom. de la Soc. de Biologie, No. 28.) — 1899. *Parasiten im Magen des Schweines.* I—III. (Zeitschrift f. Thiermedizin, III. Bd.) — *Leber-*

egel in der Milz des Schafes. (Centralblatt f. Bakteriologie u. Parasitenkunde, XXVI. Bd.) — 1900. *Ujguineai Cestodák.* (Állattani Közlemények, 2. sz.) — *Parasitologische Notizen.* I—III. (Zeitschrift f. Fleisch- u. Milchhygiene, X. Jahrg.) — *Wurmknötchen am Dünndarme.* I—II. (U. o.) — *Uj fonálféreg a maggar faunában.* I—II. (Természettud. Füzetek, XXIII. f.) — *Két új galandféreg.* (Veterinarius, XXIII. évf.) — *Új Distomum-faj.* (U. o.) — *Ueber Distomum saginatum n. sp.* (Centralblatt f. Bakter., Parasitenkunde u. Infektionskr., XXVIII. Bd.) — *Drei neue Cestoden aus Neu-Guinea.* (U. o.) — *Trois nouveaux Cestodes de Reptiles.* (Comptes rendus de la Soc. de Biologie, novembre 17.) — 1901. *Myxosporidiák okozta halbetegség.* (Halászat, II. évf.) — *Kölesönös szövetkezetek az állatvilágban.* (Uránia, II. évf.) — 1902. *A csuka husában élő galandféreg.* (Halászat, III. évf.) — *Orvosi és állatorvosi munkák: 1888. Az iszákosságról.* (Egészség, II. évf.) — 1889. *A nyálkás tejről.* (Veterinarius, XII. évf.) — 1890. *A fertőző betegségektől való mentesség kérdése.* (Természettud. Közöny, 21. k.) — *Ueber die schleimige Milch.* (Archiv f. wiss. u. prakt. Tierheilkunde, XVI. Bd.) — 1891. *A szárnyasok kolerája.* Kiadta a földmiv. m. kir. minister. — 1892. *Ueber Harnsteinbildung.* (Oest. Monatschrift f. Tierheilkunde.) — *Általános vízkór az arczsontok hiányos fejlődésével.* (Veterinarius, XV. évf.) — *A világító baktériumokról.* (Természettud. Közöny, XXIII. k.) — *A gümőkóros szarvasmarha húsnak megítélése.* (Egészség, V. évf.) — *Állatorvosi gyógyszerteran.* rta dr. Fröhner J., fordította és a magyar gyógyszerkönyvhöz alkalmazta dr. Rátz István. Budapest, 1902. — 1893. *A szárnyasok kolerájának két ritka esete.* (Veterinarius, XVI. évf.) — *Rachitis esete szárnyasban.* (U. o.) — *A gutaí oltások lépene ellen.* (U. o.) — 1894. *A baromfiak fertőző betegségei.* Budapest, Patria. — *Beiträge zur pathologischen Anatomie der Vögel.* (Monatshefte f. prakt. Tierheilkunde, V. Bd.) — *Ueber das Mallein.* (Berliner thierärztl. Wochenschrift.) — *Ueber den diagnostischen Werth des Tuberkulins.* (U. o.) — 1895. *A sertések lépfenéjéről.* Veterinarius, XVIII.) — *A sertések fertőző betegségeiről.* (Természettudományi Közöny, 26. k.) — 1896. *Milzbrand bei Schweine.* (Monatshefte für praktische Tierheilkunde, VII. Bd.) — *A sertécsészről kórbonczatani szempontból.* (Veterinarius, XIX. évf.) — *Infektionsversuche mit Milzbrand beim Schweine.* (Centralbl. f. Bakter., Parasitenk. u. Infektionskr., XIX. Bd.) — *Pathologie der Athmungsorgane bei Thieren.* (Ergebnisse der allg. Pathologie u. pathol. Anatomie, II. Bd.) — *A sertécsész. 7 ábrával.* Budapest, Patria. — *Ueber die pathogene Wirkung der Barbonebakterien.* (Centralblatt f. Bakter., Parasitenkr. und Infektionskrh., XX. Bd.) — 1897. *A bivalyész vagy barbonebetegség.* (Természettud. Közöny XXXIX. pótfüzete.) — *Ueber die Barbonekrankheit.* (Deutsche Zeitschrift für Tiermedizin und vergleich. Pathologie, XXIII. Bd.) — 1898. *A kutyák gümőkórja.* (Veterinarius, XXI. évf.) — 1899. *A ve-*

szettség vírusának átörökléséről. (Veterinarius, XXII. évf.) — *A rosszindulatú vizenyő két esete lovon.* (U. o.) — 1900. *A reszetség vírusának ellenállása rothadaskor.* (Veterinarius, XXIII. évf.) — *Die Widerstandsfähigkeit des Virus der Tollwuth gegen Fäulniss.* (Centralblatt f. Bakter., Par. u. Infektionskrh., XXVIII. Bd.) — *Beiträge zur Actiologie der Tollwuth.* I—II. (Monatshefte f. prakt. Thierheilkunde, XI. Bd.) — 1901. *Takonykóros fertőzés.* (Veterinarius, XXIV. évf.) — 1902. *Az öröklés és kórtani jelentősége.* Előadatott a m. kir. állatorvosi főiskola tanévmegnyitó ünnepélyén. Budapest, 1902. — *Egyéb munkák:* 1879. *Dunajeczi út.* (Fővárosi Lapok, XVI. évf. 208. sz.) — 1880. *Krakkói emlékek.* (U. o., XVII. évf. 119. sz.) — *Wieliczka sóbányáiban.* (U. o., 250. sz.) — 1882. *Magyarország gyógyvizei.* U. o., XIX. évf. 199. sz.) — 1884. *A Ciblesen út.* (U. o., XXI. évf. 200. sz.) — 1885. *Magyarország gyógyhelyei és ásványvizei.* (U. o., XXII. évf. 102. sz.) — *A modern kuruzslókról.* (U. o., 163. sz.) — *A vízhorlaton.* (U. o., 212. sz.) — 1886. *Buziás és vendégei.* (U. o., XXIII. évf. 237. sz.) — *Az idegességről.* (U. o., 262. sz.) — 1898. *Jelentés oroszországi tanulmányútról.* A földmiv. miniszter kiadványa. Budapest, 1898. — *Uticmlékek Oroszországból.* Budapest, Patria. — 1902. *Újabb tudományos intézetek Németországban.* (Veterinarius, XXV. évf.) — 1896 óta szerkesztője a Veterinarius, Állategészség és a Közlemények az összehasonlító élet- és kórtan köréből című folyóiratoknak. — Állandó referense a Jahresbericht über die Leistungen auf dem Gebiete der Medicin, Ergebnisse der allg. Pathologie und path. Anatomie és Jahresbericht über die pathogenen Mikroorganismen című évkönyveknek.

Dr. ZIMÁNYI KÁROLY-t, a Nemzeti Múzeum ásványtári örét a III. osztály B) alosztályába levelező tagnak ajánlja **Krenner József** rendes tag. Zimányi Károly született Budán 1862-ben; ugyanitt végezte gymnasiumi tanulmányait is. A budapesti tud.-egyetemen a természettudományokkal, a József-Műegyetemen pedig különösen az ásványtannal foglalkozott. 1884-ben, minekutána a közép-tanodai tanári vizsgálatot letette, tanársegédnek nevezetett ki a József-műegyetemi ásvány-földtani szakmákhoz, a hol 1894-ig, tehát tíz évig működött dr. Krenner József tanár mellett. Miután a budapesti tud.-egyetemen bölcsészet-doktori oklevelet nyert, s mint rendes tanár egy éven át működött a budapesti I. kerületi állami gymnasiumnál, 1895-ben a Nemzeti Múzeum ásvány-öslénytani osztályának segéd-örvévé lett, a hol jelenleg mint ör működik. Dr. Zimányi Károly tudományosság tekintetében kiváló szakférfiú, a ki szakmájában, az ásványtanban, nemcsak teljesen otthonos, hanem számos, önálló kutatáson alapuló tudományos szakértekezést is írt, melyek úgy bel-, mint külföldi szakkörökben a legnagyobb elismerésben részesülnek. Ezek közül különösen az akadémiai pályadíjjal jutalmazott „Közetalkotó ásványok

fő fénytörési együtthatói natrium-fénynél“ czimű műve emelendő ki, melynek adatait, mint teljesen megbízhatókat, gyakran szakferfiak is idézik. Zimányi úr tudományos irodalmi működéséről a következőket említem: *A dobogó-hegyi baryt és coelestin kristálytani viszonyai.* Math. és Természettudományi Értesítő. 1888. VI. köt. 84. 1. Ugyanez németül: *Math. und Naturwiss. Berichte aus Ungarn*, 1889. VI. köt. — Kristálytani vizsgálatok: 1. *Három amerikai anylesít.* 2. *Két salzburgi epidot.* 3. *Pyrít Coloradóból* Földtani Közlöny, 1888. XVIII. köt. 372. 1. Ugyanez németül ugyanott, 437. 1. — Ásványtani közlemények: 1. *Brookit Tirolból,* 2. *Limonit pseudomorphosa a budapesti Kis-Svábhegyről.* Földtani Közlöny, 1891. XXI. kötet, 178. lap. Ugyanez németül ugyanott. — *Adatok az antipyrin kristálytani és optikai ismeretéhez.* Math. és Természettud. Értesítő 1892. IX. köt. 334. 1. Ugyanez németül: *Math. und Naturwiss. Berichte aus Ungarn*, 1891. IX. köt. — Ásványtani közlemények: 1. *Baryt Lunkányról, Hunyad megyében.* 2. *Cerussit Kis-Muncsebről, Hunyad megyében.* 3. *Baryt a budapesti Kis-Svábhegyről.* Földtani Közlöny, 1892. XXII. köt. 225. 1. Ugyanez németül ugyanott. — *Azurit a Laurion-hegységből Görögországban.* Math. és Természettud. Értesítő, 1892. X. köt. 198. 1. Ugyanez németül: *Zeitschrift für Krystallographie etc.* 1892. XXI. köt. 86. 1. — *Közetalkotó ásványok fő fénytörési együtthatói natrium-fénynél.* „Vitéz díjat“ nyert akadémiai pályamunka. Értekezések a természettud. köréből. A Magy. Tud. Akadémia kiadása. 1893. XXIII. köt. 2. szám. Ugyanez németül: *Zeitschrift für Krystallographie etc.* 1893. XXII. köt. 321. 1. — Ásványtani közlemények: 1. *Quarcz Tolcsváról Zemplén megyében.* 2. *Hemimorphit Vaskőről, Krassó-Szörény megyében.* 3. *Calcit Tajováról, Zólyom megyében.* 4. *Baryt a Kaukasz-hegységből.* Földtani Közlöny, 1894. XXIV. köt. 1. 1. Ugyanez németül ugyanott. — *Adatok a dognácskai rózsaszínű aragonit kristálytani ismeretéhez.* Természettud. Füzetek. 1899. XXII. köt. 45. 1. Ugyanez németül: *Zeitschrift für Krystallographie etc.* 1899. XXXI. köt. 353. 1. — Ásványtani közlemények: 1. *Oxinit Japánból.* 2. *Pyrít Montanából.* Természettud. Füzetek. 1900. XXIII. köt. 166. 1. Ugyanez németül: *Zeitschrift für Krystallographie*, 1899. XXXII. köt. 125. 1. és 243. 1. — *Tetraedit a Botes-hegyről.* Magyar Chemiai Folyóirat, 1901. VII. köt. 1. 1. Ugyanez németül: *Zeitschrift für Krystallographie etc.* 1901. XXXIV. köt. 78. 1. — *Ásvány-előfordulások Rézbányáról és vidékéről.* Magyar Chemiai Folyóirat, 1902. VIII. 65. 1. Ugyanez németül: *Zeitschrift für Krystallographie etc.* 1902. XXXVI. köt. 252. 1. — *Kristálysámítás gömb-projectio segélyével.* Pótfüzetek a Természettud. Közlöny 1892 XXIV. kötetéhez, 224. 1. — *Az ásványok színéről.* Természettudományi Közlöny, 1898. XXX. köt. 28. 1. — *A kristályok symmetriája és az étető módszer.* Pótfüzetek a Természettudományi Közlöny 1900. XXXII. kötetéhez, 11. 1. — *Táblázatok az ásványok meghatározására.* Franz v. Koboll: *Tafeln zur Bestimmung der Mine-*

ralien című munka fordítása, 1896. Budapest. Felsorolt munkálataiból különben is mindenki megítélheti, mily magas színvonalon mozog a nevezettnek tudományos működése. Levelező tagnak való megválasztása nem csekély mértékben buzdítaná őt tudományos törekvéseiben, az Akadémia pedig egy buzgó és munkás tagot nyerne, ki még számos tudományos kincset hozhat fölszínre a magyar tudomány dicsőségére.

KÜLSŐ TAGNAK:

NÖTHER MIKSÁ-t, az erlangeni egyetem nagyírú matematikusát *külső* tagnak ajánlják **König Gyula** r. t. és **Rados Gusztáv** l. t. Nöther termékeny és mély gondolkodásról tanúskodó kutatásaival új irányt jelölt ki az algebrai síkbeli és térbeli görbékre, valamint az egy és több változós algebrai függvényekre és azok integráljaira vonatkozó elméleteknek, a mely a rendszeres kifejtés szempontjából alapot vető módszerekre, tárgyi tekintetben pedig felette dús eredményekre vezetett. Midőn a most élő matematikusok közül Nötherben a legkiválóbbak egyikét ajánljuk megválasztásra, meg vagyunk róla győződve, hogy Nöther mint Akadémiánk *külső* tagja, nemcsak hírnevével emelné Akadémiánk fényét, hanem adandó alkalmammal bizottságainkban való tényleges közreműködésével, tettel is előmozdithatná czéljait.

VERONESE JÓZSEF-et, a paduai egyetem tanárát, a Bolyai Jánostól alapított absolut geometria e nagy építőmesterét, a „*Fondamenti di geometria a più dimensioni ed a più specie di unità rettilinee esposti in forma elementare*” című alapvető nagyszabású munka íróját *külső* tagul ajánlják **König Gyula** és **Réthy Mór** r. tagok.
